

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap július 21^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

*A z a r c z k é p.**(Folytatása.)*

Az örök megdöbbenve néztek egymásra. Végre egyik, mintegy magával beszélve, megszólamlott:

„Csak nem azon ifjú lesz, kinek ajtót nyitottam?”

„Ifjú? — kiálta a’ fiatal nő. — A’ titok fejtve van; ez szerelmi történet! Valamelly szerelmes, imádottjának képét kívánván birni, azt magaévá tette.”

„De a’ bankjegy?” — vágá közbe egy fiatal, szőke férjfiú.

„Ej, nem akart tolvajnak látszani!”

„Ugy van, ugy van!” — kiálták mindnyájan.

„Önnek annyi esze van, mint más négynek — mond az előbbi szőke ifjú.”

„O! az én eszem sziveimből fakad!” — válaszolt a’ fiatal nő.

„Szegény ifjú — jegyzé-meg a’ társaság — megérdemlette volna, hogy az arczképet imádottjának tulajdon kezéből vegye.”

„Ne sajnálkozzanak rajta: ő többel bír, mint a’ boldogságnak felével: az édes család ássa l. De ez még nem elég. Atyám, engedje-meg, hogy e’ fiatalokról gondoskodjam.”

„Édes leányom, tégy szabad tetszésed szerint! Megtagadhatnék-e tőled valamit? tőled, ki nekem annyit adál!”

„De, édes barátném — szólla közben egy 30 éves férjfiú — hát ha te egyiknek boldogításával a’ másikat szerencsétlenné tenéd? — Hát ha az ifjú csak egyedül szeret?”

„Nem szeretünk-e mindig, ha ennyire szerettetünk? — felelé a’ fiatal nő bájos mosolylyal. — Hidd nekem, én ismerem a’ némbéri szívet!”

Egyéb ellenvetés nem tétetvén, leoldá az elorzott kép számát, s családjával a’ kis képtáron keresztül szobáiba vonult.

Alig érkezett haza, első gondja a’ leány után tudakozódás volt. Az arczrajz száma a’ képirót s a’ képiró a’ leány családját árulá-

el; ennek már neve is eléggé ajánlá a' hölgyet. De minden nevet el kell hallgatnom.

* * asszonyság, egy nagy tekintetű tisztviselőnek özvegye, gazdag 's köztisztelet tárgya. Az anya leányával együtt azonnal barátunk pártfogónéjához hivatott. A' különös megtiszteltetésben részesült hölgyek feszülve várták hivatásuk oka tudatását.

„Védenczem regényes buzgalmán legkisebbet sem csudálkozom — mond magában a' hölgyet megpillantó fiatal nő — a' kép nem hazudott. — Ezután fenn hangon szólt: — reménylem, e' kis utért, melyre önöket fárasztám, nem neheztelendnek. Tetteimet mentse ki azon érdek, mely keblemben valódi érzelmeket költe fel. Kis-asszony, ön nem idegen előttem; én már ismerem önt. — Csudálkozik? — O, nálam még több meglepetésre is számolhat. De mielőtt tovább mennénk, édes anyjával akarok előbb szólni. Nélküle mit sem tehetünk.“

A' hölgyet egy udvari dáma a' szomszéd szobába vezeté. Az anya a' képtári történetről tudósíttatott. Bámulása határtalan volt; de a' titkot megfejteni még sem tudá.

„Szeret-e ön leánya? — Van-e valamely ifjú, ki iránta különös figyelemmel viseltetnék?“

„Tudtommal nincs, 's leányom előttem még nem titkolódzott: azonban ma némi változás tűnt fel rajta. Különben a' vidámság beljegyének alapvonása, 's ma reggeltől, mióta a' műkiállításon voltunk, komoly gondolkozó és szórakozottnak találtam; sőt, mi több, emlékezem, hogy valahányszor arczképéről volt szó, mindig ábrándozóbb lön; 's ha nem csalódom, szemeiben könnyüket láték csillámlani. Midőn haza tértünk akkor arczképét még egyszer megakartuk tekinteni, a' réznyomatok teremén keresztül vont ki a' képtárból.“

„Ez különös — szólla közbe a' fiatal nő. E' hevenyében keletkezett szerelem tehát egy pillanat műve volna? Példák vannak ilyesmire. Az ifjúnak e' tette megindít; ily eltökélésre csak leghevesebb szerelem vezethet.“

„Vagy balgaság!“

„A' szerelem mindig kis balgasággal jár asszonyom; de ezt csak akkor vesszük észre, ha már nem szeretünk. Azonban legyen bár mint, a' hallottak még megerősítnek eszmémben, 's ha ön megbatalmazni akar, ezen fiatalok boldogsága felől gondoskodni fogok: az az, miután e' végett leányával is értekeztem volna.“

„Már azon szerencse — viszonzá az anya — hogy asszonyságod irántunk érdeklélssel viseltetni kegyeskedik, elegendő arra, hogy kívánságának hódoljak. De kicsoda azon ifjú?“

„Legyen ön gond nélkül; csak a' legszorosabb megvizsgálás után fogom bemutatni. Egyébiránt tette eléggé kezeskedik szivéről 's vagyonáról.“

„Már most parancsoljon velünk asszonyságod!“

„Átengedi nekem ön anyai jogait?“

„Szerencsés vagyok, ha azokat elfogadni kegyeskedik.“

A' fiatal nő udvari dámáját szólítá.

„Hivja-be * * * kisasszonyt.“

A' belépett hölgy anyja felé tartott.

„E' tüzes barna szemek — monda ifjaink pártfogónéja, kegyetlenül dulongtak egy szegény szivben, 's pedig — talán tudtok nélkül.“

A' hölgy az arczképe előtt ábrándozó ifjúra gondolt, — 's elpirult.

„Mint veszem észre, még is tudnak valamit a' dologról. Édesem — folytatá szavait, a' leány kezét megfogva — legyen irántam bizalommal. Én e' percztől anyja, vagy, ha inkább akarja, nővére vagyok. Feleljen némelly kérdéseimre őszintén. Mi történt ma önnel a' csarnok-teremben?“

A' leányka arczába még több vér szökelt; azonban csak hamar magához térvén kedves félénkséggel felelé:

„Istenem! mindennapi dolog, semmi egyéb: 's talán helytelenül tettem, hogy csak reá gondolék is.“ — Mig ezt mondá, anyjára nézett. — „Terembe léptemmel egy ifjút látok arczképem előtt állani, az arczképet nézdelőt; nézdelés közben könyük peregtek szemeiből; de talán nem is képet vizsgála; elméje talán egészen más tárgyakon merengett.“

„De tegyük-fel, hogy arczképét vizsgálá?“

„'S asszonyságod hiszi? O, én is hiszem. Egy akaratlan mozdulatomra felém fordult; 's olly meglepettnek, olly boldognak látszott, szemeiből annyi érzés szóllott, hogy szivem elfogódott, 's egy ideig öntudatlanul néztem reá. Ekkor anyám 's nővérei jövének, 's magukkal a' nagy terembe vittek; én távoztam a' nélkül, hogy csak vissza is tekintettem volna. Ez az egész.“

„'S most látta ön először azon fiatal embert?“

„Ha nem csalódom, egyszer már láttam a' tánczpalotában; de azóta reá sem gondoltam.“

„Azt helyesen cselekvé édesem; mert ha minden nem csal, úgy e' buzgólkodó — tolvaj.“

„Tolvaj? nem, az lehetlen!“

„A' gyanú legalább őt nyomja; és majduem bizonyos már, hogy ez ifjú önnek arczképét a' csarnok-teremből elorzá.“

„Arczképemet orzá-el? — kérdé a' hölgy élénken, és szívébe valamelly édes érzet, a' boldogsághoz hasonló, csuszott: szemei elárulák, mi szívében történt — O, ez már nem szép! — monda bájoslag hangon.“

Pártfogónéja mosolygva tekintett reá.

„Helyébe im ezen ezer frankos bankjegyet tűz.“

„No lássa az ember e' tolvajt!“

„Ön tehát nem neheztel reá?“

„O, vagy igen! arczképem' elorozni! Én pedig olly büszke voltam képemre.“

A' fiatal nő kellemteljes nyájassággal magához voná őt.

„Félre a' színléssel; önt szereti ez ifjú, 's ön azért nem neheztel.“

„No's, igen! ez igaz —

„'S ön viszonozza szerelmét?“

„O nem, ez balgaság volna; hisz' csak egyszer láttam életben, ekkor is csak egy pár perczig!“

„De ön még is jól látta őt. Ezen pár percz fölér egy századdal. Ön szereti őt kissé?“

„Asszonyom, jósága mélyen indit-meg; ön előtt nem titkolódhatom. Igen, ha ő az volna, minek látszik, forrón szeret-hetném.“

„Elég: csak ennyit akartam tudni.“

Az anya és leány tisztelkedve távozék.

„Ne feledjék-el önök — mond a' fiatal nő a' távozókhöz — ön, hogy minden anyai jogáról lemondott, ön pedig fiatal barátném — hogy öcsém.“

„Ennek emléke örökre szívembe leend vésve — mond a' hölgy elbájoló kecsesleg.“

E' különös szerelem pártfogónéjának terve már ki vala dolgozva. Titkoknát hívatta, 's meghagyá neki, hirdettesse-ki minden hirlapban, hogy e' nap reggelén a' csarnok-teremből ** szám alatti arczkép eloroztatott, hogy a' gyanú egy fiatal emberre van, 's a' nyomozások már komolyan megkezdettek.

Más nap reggelén minden hirlapban olvasható volt e' hirdet-mény. Barátunk olvasá, de hallgatott.

A' fő dáma tudósítást vön a' muzeum felügyelőjétől, hogy még eddig senki sem jelenté magát.

Másnap következő hirdetmény állott a' lapokban. — „A' gyanúval terhelt személy fogva van, 's minden körülmény ellene szóll. Ámbár makacsan tagadja bűnét, a' bíróság már mindenről

megbizonyodott.“ — A' bankjegyről egyébiránt egy szó sem említettett.

E' második hirdetményt olvasván hősünk, keserű gunynyal párosult megvetéssel kiáltá:

„Ez tehát az igazság kiszolgáltatása? Valamelly szegény ördögöt, ki azt sem tudja, miről van szó, befognak, börtönöznek, meggyaláznak, csupa gyanú eredményében törvényszék elébe hurczolnak — vagy talán el is ítélik!“

E' szörnyű gondolat nem engedé őt nyugodni; sajtó fájdalma daczára is, melyet annak meggondolására érzett, hogy az élete gyönyöreivel olly szoros kapcsolatban álló tárgytól megválnia kell, elhatározá a' képnek visszaadását. Még egyszer 's utójjára egész gyöngédséggel függé nézdelésén; még egy pár ezerszer megcsókolá azt, 's a' muzeum felügyelőjéhez vitte.

Utközben bankjegyre gondolt. — „Ah, bizonynyal valamely-lyik dolgozó lelte-meg, mielőtt a' kép elsikkasztása szembe tűnt volna — mormogá magában — 's engem most bűnbánó orvnak fognak nézni.“ — De e' gondolat nem gátlá utjában.

„Itt az arczkép — monda a' felügyelőnek — melly tegnap előtt a' muzeumból eltűnt. Az e' tettért befogott személy ártatlan; a' képet én vittem-el, azt lemásolandó. Kérem önt, függesztesse titokban ismét helyére. Azon munkásnak pedig, kire e' dolgot bizandja, adja ön fáradaalma jutalmaul ez aranyat.“

„Nem lenne ön olly szives — monda a' felügyelő — nevét 's lakását megmondani?“

„Mire azt? — Az elidegenített portéka már visszakerült. Egyébiránt, nem akarok rejtekezni. Itt van czimkártyám.“

A' czimkártya 's arczkép azonnal a' fő damához vitettek.

Hősünk magaviselete ez utóbbi körülménynél, ismét uj bizonyossága volt beljegye nemességének. Azonban a' dáma nem eléglé ezt; ő másnak ügyében dolgozott, 's így óvakoznia kellett. Tudakozódott, 's minden újabbi hir barátunk javát eszközlé. Az ifjában mind azon szép tulajdon egyesült, mellyek egy jó férjnek 's polgárnak diszei: érett, nyomos gondolkodás, fontolgtató elme, jó, csak hogy tán kissé nagyon is buzgó szív, végre tetemes vagyon 's függetlenség.

(Vége következik.)

INNEPLÉS.

A' mexicoi Indusok halottas ünnepélyeik 's tánczaik.

(Folytatása 's vége.)

Gazdámtól kérdezém most, nem, előzik-e meg a' temetést más szertartások. — „Vagy igen — lön gazdám válasza — 's szeretném, ha mind ezt

láthatnád; mert képzelem, hogy nálatok másképpen megy végbe. — A' halottas szoba földje gyékények, kendőkkel 's virágokkal terítették-be; a' halott pedig, melly egy szegletben fekszik, még különösen gyertyák 's virágokkal környeztetik. Temetés előtti nap estvéjén megjelennek a' szomszédok, ismerősek, rokonok, 's a' halottnak néma látogást tesznek. Különösen pedig a' némberek szoktak számosan megjelenni, és a' halott körül ülve, reá merednek, és felöle egymás közt halkkal beszélgetnek. A' házi gazda ételt, italt, különösen pálinkát, pulque-t és tepache-t hordoztat körül. Imádság után, melly az éj kezdetével mondatik, hangászok érkeznek, 's a' virasztók egész éjen át énekelnek, tánczolnak. — Lelkészünk — mond tovább gazdám — ki nagyon kemény ember, többször próbálta már e' szokást eltiltani; azonban eddigelé nem boldogult. Ha kis gyermek hal-meg, mi fejérek szintén tánczolunk; mert ilyenkor nem örülhetünk eléggé azon körülménynek, hogy a' boldogult ártatlan korábban jut mennyekbe.

E' beszéd közben ismét haza értünk, hol izes estebéd várt. Mexicóban hamarabb lehet a' lakosokkal ismerkedni, mint nálunk. A' mexicói lakos élelkebb, vitorabb 's nem olly otromba, mint poraink. A' legszegényebb viskó lakosa egész őszinteséggel mondja a' vándornak: „uram, kunyhóm 's mindenem, mivel bírok, szolgálatodra áll; elégedj-meg azzal, mi szegénységemtől kitelik.“ — Illyenvolt gazdám don Diego is, ki azonnal jó barátom lett, mihelyest megérté, hogy német 's jó keresztény vagyok.

Gazdám tömérdek különféle kérdést tün hozzám: majd azt kérdezé, vajjon német ország spanyol országban vagy Roma határain fekszik-e? majd azt akará tudni, mennyire van oda Jerusalemben? Mindenem, mit tőlem hallott, nem győzött eléggé álmélkodni, 's folyvást állítá, hogy a' falunak többi lakosa 's rokonaival is, kik szintén fejérek, meg kell ismerkednem; mert azok is szeretnék tudni, minő élet van a' világ tul részén. Ezután kérdé, nem akarnék-e vele a' halottas házba menni, hol több embert találándunk, kik tánczczal mulatják magukat. Minthogy e' látványban rámnézve sok érdekést gondoltam találni, vele mentem.

Egy alacson házikó előtt, árnyas fák alatt, kiegyengetett 's tisztára seprött tér nyult-el, mellyen egy gitár hangja mellett több pár tánczolt. A' többi jelen volt férjfi 's hölgy palma-levelekből készült szőnyegeken ült, 's éles visító hangon a' táncz melodiáját éneklé.

Az itt szokásban levő nemzeti tánczok annak, ki előszerlátja őket, vizsztatetszők. Ezek nem indiai eredetűek, hanem a' spanyol országban divatozó néptánczok; ámbár többnyire azoknak is csak majmolásaik. Neveik azonban bizonyítják, hogy ez országban keletkeztek p. o. a' Montezuma, Malinche, el Marques (az Indusok Cortez Ferdinandot maiglan is így nevezik). Részemről hiszem, hogy e' tánczok csak átöltöztetett indiai tánczok, 's e' hiedelmemről alább részletesen is fogok szólni.

A' társaság kandi szemekkel vizsgált, de tánczvigalmában azért zavarni nem engedé magát A' szokásos — „jó estvét! honnanjössz? hova szándékozol?“ — üdvözlések után ülőhelylyel 's frisitővel kínáltak. Ezután egy compañera-t (tánczosné), egy köpezős indusnőt, vezettek hozzám, ki tánczra kért. Ámbár illy tánczvigalmakban már többször valék kénytelen részt venni, most még is tánczbeli járatlanság és tikkadtságommal mentém magamat. Ezután békén hagytak. A' gitár ismét megzendült, 's a' tánczoló párok ugráltak, mint tudtak.

Tánczolnak Mexicóban keringőt és française-t is; de csak a' városokban, 's még ott is csak a' főbb körökben. A' köznép csupán Jarabet, Fandangót és Bolerót tánczol, mellyeknél közönségesen minden pár külön vál, 's csak ritkán tánczol két pár együtt. Mind ez táncz zene kíséretében, majd melly énekszóból majd hangszerből áll, lejtetik-el. Mig az ének tart, lassú a' tactus, a' táncz mimikai, 's a' versszakok szóértelmének megfelelő. Midőn a' gitár csak magában zendül-meg, a' tactus gyorsabb, a' táncz élénkebb lesz: a' párok egymáshoz közelednek és szeméremértő csoportozatokat csinálnak.

Általján véve mindig szerelem-nyilatkozás a' táncz értelme, melly majd elfogadtatik, majd megvettetik: még pedig a' legkülönbözőbb módon. — A' tánczosnő p. o. árvát (huerfana) képez. Az árva panaszol, hogy nincsenek szülői, hogy mindentől elhagyatott és senki sem akar vele tánczolni. A' tánczos vigasztalni igyekszik; a' tánczosnő leül, a' tánczos körüle tánczol, 's végre fejét kezére teszi. — Más izben a' tánczos ittast (boracho) képez, 's tactusra majd ide majd oda tántorodván, tánczosnőjét igyekszik megfogni, ki minden irányban forogva, keze közül kisiklani törekedik. Az alvó-t (el dormido) három személy tánczolja: két férfit 's egy hölgy. A' nő férjével, 's ennek háta megett az imádó tánczol: ki, hogy a' férj észre ne vegye, annak minden mozdulatát utánozza, és a' tánczosnét folyvást szerelmével mulattatja. Végre kendőt borít a' férj fejére: ez elalszik, az imádó a' tánczosné lábaihoz borul, 's azt megöleli.

Ha minden tánczról körülményes leírást akarnék adni, egész lapokra terjedne még közleményem. — Milly számtalan féle itt a' táncz, megbizonyodik neveikből: van p. o. el zelozo (föltékeny), el diamante (gyémánt), las palomas (galambok), el gato (macska), las tinajas (boros kancsók) el mono (majom), el costilla, la marica, sr. José, el colorado 's a' t. Egészen mind hasonlít e' táncz egymáshoz, 's csak zenéjük 's részeikben különböznek némileg.

Hogy tánczaikat boszorkodás nélkül nézhessük, huzamósb idcig kell körükben tartózkodnunk. E' tánczok ugyan azok, mellyek az angol királyné perében gyakran megemlítettnek

Általján nem olly sebesek és fárasztók tánczaik, mint, keringőink. Ugyan azért nemesak a' fiatalok tánczolnak, hanem korosabb férfiak és hölgyek is; és éppen ez utóbbiak azok, kiktől a' legilletlenebb állásokat láthatni.

Nem kell azonban gondolni, hogy minden tánczuk szeméremértő, sőt ellenkezőleg: némellyik igen csinos és mulattató, mint p. o. a' Malagenio, melly közben a' tánczos és tánczosnőnek egy feladott melodiára felváltva tréfas versszakokat ke' l énekelni, — vagy pedig más táncz, melly közben a' tánczosnak elménczséggel vagy hevenyészettel kell nézőit mulattatni. Ez utóbbiban minden néző részt vesz.

Minthogy feljebb a' sajátképpi indus tánczokról szözlöttem, azok iránt némelly észrevételeimet is akarom közleni.

Vallásos ünnepeken, különösen bucsúk alkalmával minden indus faluban danzasnak nevezett mimikai tánczokat járnak. Ezeknek ellejtése közben nem énekelnek, nem szavalnak, és ezek az eredeti spanyol táncztól egészen különböznek. Első helyet a' malinche foglal közöttök. Malinche, egy régi mexicói monda szerint, Montezuma kedvese volt, ki imádotjának tiszteletére több ünnepet rendelt. Ezeknek neveik 's a' táncz egész jelenkorunkig fenn

maradtak, de a' dologról bővebb felvilágítás adó történeti igazság nem. Meg kell vallani, hogy e' tizenegy férjfi 's egy hölgy által eljáró táncz meglepő. A' hölgy Malinche-t személyesíti, egy férfi Montezumát (el monarca). Egy bolond 's elviejo-nak (öreg) mulhatlanul kell a' személyzet közt lenni. Az utóbbi szalmával körülfontt szénásvillát tart kezében. A' tánczosok eleintén két sorba állnak: előttök Montezuma és kedvese ül. Öltözetök indiai, csak hogy bizarrabb mint közönségesen, és pillangók, szalagokkal van elöntve. Egy kezökben csörgettyű, másban tollakból készült legyező van. A' táncz lassan kezdetik; a' tánczosok tactushan haladnak előre, és három fordulat után a' fejdelem lábaihoz borulnak. Ezután ismét különféle kifejléseket csinálván, Malinche-nak egy legyezőt nyujtnak-át. Ez tánczolni kezd, egyeleve csak maga, később Montezumával. Végezetül élénk színekkel festett pózna szuratik a' földbe, mellynek csupjáról annyi szalag csügg-le, mennyi tánczos van. A' tánczosok megragadván a' szalagok végeit, a' pózna körül olly fordulatokkal tánczolnak, hogy a' szalagok bizonyos rendben a' póznára fonódnak, 's megfordulva ismét hasonló rendben lefejlődnek.

Nem kevésbbé kitünő bucsúk alkalmával a' szent kép előtt és megett eljáró táncz.

A' tánczosok öltözete mindig indiai, és kezükben szakadatlanul van valami: legyező, tollak, virágfüzerek, zöldgalyak 's több illy féle. E' tánczosokat azonban csak indus falukban és ünnepeken tánczolják. Egy utazótól hallám, ki a' hegyek közt fekvő indus falukba többször k rándult, hogy ott tánczokat látott, mellyekben a' tartomány meghódítása ábrázoltatik, és egy-szersmind azon gyűlölség is kifejeztetik, melylyel az Indusok hódítóik iránt még folyvást viseltetnek. Ezt hinni annál inkább hajlandó vagyok, minthogy a' titokban gyakorlott hajdani mexicói vallásos szokásoknak most is találunk nyomára.

Ismét visszatérek torozó Indusaimhoz, kik még folyvást tánczoltak a' nélkül, hogy a' fáradságnak bármely kis nyoma is látszott volna rajtok. Ámbár illy nemű multságoknak nem először voltam tanúja, a' körülmények még is mondhatlan kéjmámorba ringatának. A' szemeim előtt tünelgő tárgyakat a' multtal, europai tánczteremeinket egy kunyhó előtti kis térrel hasonlítottam össze. A' tárgyakat ezüst fénynyel borító tölt hold vala egyetlen koszorúgyertyatartónak, virágzó növények a' falak, — és a' föld, közös anyánk, a' padlat.

Körülem kis csapat gyűlt össze, a' legfesztelenebb természetességgel Europáról kérdezősködő. Minden, mit tölem hallottak, bámulatra készítetők, 's midőn szólni megszüntem, fontolgatva mondák: „ha olly messze nem volna, szeretnénk egyszer oda utazni, és tartományaitok csudáit megtekinteni.“

Németből

LOOSI JENŐ.

Előbbi rejtvény: MONT.

Kérelem. Beküszöntvén a' jelen évi 2dik félesztendő, tisztelettel kérirettelnek e' folyóirat partfogói, kik a' folyó fel évi lapoknak megrendelésével elkéstek, hogy azok iránt minél előbb megtűztassanak szünetjokat kijelenteni.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson alul, a' Duna partján. 114. sz. a.

Nyomatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.